

حافظ ایرانی

شماره ۱ / مرداد ۱۳۹۷

خبرنامه سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران

با گفتاری از:

محمدجواد غلامرضا کاشی
شهیندخت مولاوردی
رضا داوری اردکانی
منوچهر صدوقی سُها
ناصر فکوهی
اشرف بروجردی
مصطفی ملکیان
حمیدرضا جلائی پور
اکبر ثبوت

- ادای احترام سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران
به استاد محمد امین قانع راد
- گفت و گو با «اکبر ثبوت» و «منوچهر صدوقی سُها»
درباره وضعیت دیروز و امروز کتابخانه ملی ایران
- تقدیر از فعالان حوزه کتاب کودکان پناهنده
- وضعیت نسخ خطی در کتابخانه ملی
- شب های بخارا در کتابخانه ملی
- با بچه ها مهربان نیستیم
- آن سوی مرزها



سخنی با اصحاب فرهنگ دانش و قلم



فهم و دریافت صحیح از نظرات و آرای اصحاب فکر و اندیشه معطوف به تلمذ در مکتب و مدرسه‌ای است که پایه و اساس آن منطق دانش و اطلاعات مناسب از رویکرد و دیدگاه آنان است. خردورزی بدون آگاهی نه میسر است و نه مطلوب و این همه در دریافت مناسب از دانسته‌ها و داشته‌ها است. حرکت به سوی تعاطی افکار و تضارب آرا می‌تواند اطلاعات دریافتی را به نقد و نقادی بکشد. تا اندیشمندان برای رسیدن به دانش برتر و کارآمدتر همسو و هم‌جهت شوند. خبرنگارهای که پیش روی شما است با این هدف طراحی شده است که داشته‌های دانش اصحاب فکر را در اختیار عموم قرار دهد و چه بسا نقد آنها را هم ارزیابی نماید. دانش شما به عنوان حافظه این ملت ماندگار می‌شود تا هویت ساز ملتی باشد که همواره در عرصه علم و فرهنگ در سطح ملی و بین‌المللی اثرگذار بوده است. امروز سهم ایرانیان از تولید دانش در بسیاری از کشورها بر کسی پوشیده نیست. این خبرنگار می‌تواند بازتاب دهنده دانش شما باشد تا جامعه بداند که مجموعه سازمان اسناد و کتابخانه ملی می‌تواند محوری باشد برای فرهنگ و طراوشات فکری و دانش کسانی که در پی یافتن راهی به سوی خوب زیستن هستند و نسل آینده بتواند هویت ملی خود را بر پایه پیوستگی به جامعه علمی کشور تعریف کند. موضوعی که ساخت سرمایه اجتماعی را به همراه دارد.

اشرف بروجردی

رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران

درخت تو گر بار دانش بگیرد
به زیر آوری چرخ نیلوفری را

زندگی او واقعا قانعانه بود

مصطفی ملکیان

استاد فلسفه

نخستین ویژگی محمدامین قانع‌راد این بود که از معدود روشنفکران ایرانی است که استادی دانشگاه را نه شغل که حرفه خود می‌دانست. فرق‌های فارقی میان کسانی است که به کاری که در جامعه انجام می‌دهند، به چشم حرفه نگاه می‌کنند. دکتر قانع‌راد استادی دانشگاه را واقعا حرفه خود می‌دانست؛ یعنی معتقد بود جامعه آنچه را لازم دارد، از ما می‌آموزد. بر این اساس، کسی نبود که مثلا پیشنهاد جایی را قبول کند که حق‌التدریس داشته باشد؛ چون در روزگار ما آموزه‌های قدما از میان رفته و به همه چیز از دید مادی نگاه می‌شود. بر اثر همین ویژگی که به آن اشاره شد، زندگی او واقعا قانعانه بود و جز این، راد نیز زیست کرد.

استقامت در برابر انحرافات فکری

اشرف بروجردی

رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران

ما امروز به سوگ اندیشمندی نشستیم که در هر موقعیتی قرار می‌گرفت، به آن جایگاه اعتبار می‌بخشید. دکتر قانع‌راد در برابر انحرافات فکری استقامت ورزید و برای رسیدن به مقصد و مقصود صبوری کرد که همیشه با خرد، اندیشه، تعقل و تفکر همراه بود. او تکریم از انسان‌ها و بزرگداشتن منزلت و کرامت انسانی را آموخت. وقتی بیش از ۱۰ سال پیش در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی با دکتر قانع‌راد آشنا شدم، هرچه می‌گفت بر جانم می‌نشست؛ ارتباطی که تا زمانی که به سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران آمدم، تداوم یافت.

امین جامعه‌شناسی ایران

ادای احترام سازمان

اسناد و کتابخانه ملی ایران

به استاد قانع‌راد



محمدامین قانع‌راد، رئیس سابق انجمن جامعه‌شناسی ایران، عضو هیئت‌علمی و استاد جامعه‌شناسی مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، جامعه‌شناس تأثیرگذاری که عمر بر سر علم گذاشت، پنجشنبه ۲۴ خرداد در پی بیماری سرطان و در ۶۳ سالگی از دنیا رفت. درگذشت او شوک بزرگی برای جامعه علمی کشور و همه آنانی بود که دستی بر آتش جامعه‌شناسی دارند. از شهیندخت مولاوردی، دستیار ویژه رئیس جمهور در امور حقوق شهروندی، گرفته تا اشرف بروجردی، رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی و محمد فاضلی، عضو هیئت‌علمی دانشگاه شهید بهشتی. این شوک برای سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران دوچندان بود؛ چراکه قانع‌راد به‌تازگی مسئولیت اندیشگاه فرهنگی این سازمان را بر عهده گرفته بود. به همین دلیل مراسمی برای بزرگداشت این جامعه‌شناس برجسته، عصر روز شنبه دوم تیر در سالن قلم این سازمان برگزار شد.



مرگ روشنفکر مرگ جامعه است

محمدجواد غلامرضا کاشی

استاد دانشکده حقوق و علوم سیاسی

دانشگاه علامه طباطبائی

دکتر قانع‌راد می‌گفت: «مرگ روشنفکر، مرگ جامعه است». وقتی به عمق این جمله توجه می‌کنم، حس می‌کنم هیچ‌یک از شئون زندگی دکتر قانع‌راد این شرایط را ندارد که بگوییم مرگ او، مرگ جامعه است؛ اما شأن او به‌عنوان یک روشنفکر، در این اندازه است که بود و نبودش با بود و نبود جامعه نسبت داشته باشد. در این میان، اینکه چرا نقش روشنفکر خطیر است، حائز اهمیت است. او در همه نقش‌هایی که ایفا کرد، با زبان سروکار داشت.

اوپیشقدم آوردن علم به جامعه بود

رضا داوری اردکانی

رئیس فرهنگستان علوم

قانع‌راد شخص ممتازی بود و حرکات او نشان از متانت و اصالت داشت. او جامعه‌شناسی درس می‌داد و از پیروان مکتب دورکیم بود. در کنار آن، درباره جامعه‌شناسی جهان اسلام نیز مطالعات خوبی داشت. اگر قانع‌راد در جامعه نفوذی داشت، از آن نظر است که سیاستمدار صدیقی بوده است. در ایران دانشگاه‌های ما جزیره و از جامعه جداست. در اینجا خوشبینانه‌ترین حرف عمرم را می‌زنم؛ علم دارد با جامعه‌شناسی پیوند می‌خورد. اکنون زمان آن رسیده تا علم وارد جامعه شود و قانع‌راد از پیروان آوردن علم به جامعه بود. به همین دلیل است که به ایشان احترام می‌گذاریم.

اعتدال و انتقاد را توأمان داشت

ناصر فکوهی

استاد گروه انسان‌شناسی دانشکده

علوم اجتماعی دانشگاه تهران

جلسات بسیاری باید برگزار شود تا در آن درباره منش و روش دکتر قانع‌راد و میراثی که برای جامعه‌شناسی ایران برجای گذاشت، صحبت شود. نخستین آشنایی من با دکتر قانع‌راد به واسطه زنده‌یاد دکتر محمد عبداللهی اتفاق افتاد؛ این آشنایی زمانی رخ داد که ایشان انجمن جامعه‌شناسی ایران را زنده کرد. جامعه‌شناسی رشته‌ای انتقادی است، ولی خلایی که میان جامعه‌شناسان دیده می‌شود، اعتدال است؛ اما دکتر قانع‌راد انتقاد و اعتدال را توأمان داشت.

به درد جامعه مبتلا بود

شهیندخت مولاوردی

دستیار ویژه رئیس جمهور در امور حقوق شهروندی

جامعه‌شناسی قانع‌راد مشروط نبود

حمیدرضا جلائی پور

عضو هیئت علمی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران

مهم‌بودن قانع‌راد از جنس دیگری بود. جامعه‌شناسی علمی چندپارادایمی است و او نوع خاصی از این رشته استفاده می‌کرد. جامعه‌شناسی او انتقادی و بهداشتی بود، روشنفکرانه و مثبت. قانع‌راد با تسلطی که بر مکاتب جامعه‌شناسی در فرانسه، آلمان و انگلیس داشت، از همه آموزه‌ها برای بیان افکار خود استفاده می‌کرد و هرگز مکاتب مختلف را برابر هم قرار نمی‌داد و در عین اعتقاد به بین‌رشته‌ای بودن، به جامعه‌شناسی التزام داشت. می‌گفت وقتی میان نهادها تعادل به هم بخورد، خطرناک می‌شود. جامعه‌شناسی قانع‌راد مشروط نبود؛ به این معنی که از همه مباحث برای پیشبرد اندیشه‌های خود استفاده می‌کرد.

پیش از هر چیز من به جمله پسر ایشان در مراسم تشییع استناد می‌کنم که گفتند درد را جامعه می‌دهد و درمان را هم جامعه. باید گفت ایشان به درد جامعه مبتلا بود و این از مردم‌مداری ایشان پیدا بود. همراهی ایشان در حوزه زنان، حقوق شهروندی، حقوق بشر، صلح و دموکراسی مثال‌زدنی بود و با تلاش بی‌شائبه ایشان، هفت جلد کتاب در اولین همایش ملی اعتدال و چهار جلد نیز در دومین همایش اعتدال به‌جا مانده که در دسترس همگان است. ما از ایشان آموختیم که باید پاسخ مدبرانه‌ای به مسائل و مطالبات زنان بدهیم و اینکه جامعه دانشگاهی با این گفتمان ارتباط داشته و دیدگاه‌های گوناگون را در رابطه با آن بررسی کند.



مرجع مقتدر اهل فرهنگ

گفت‌و‌گو با «اکبر ثبوت» و «منوچهر صدوقی‌سها» درباره وضعیت دیروز و امروز کتابخانه ملی ایران

حمیدرضا مهدی

محصل دبیرستانی به بخش خطی کتابخانه ملی برود، ولی حالا تفاوت می‌کند و برای من باعث خوشحالی است. اگرچه هیچوقت ایده‌آل به دست نمی‌آید، ولی امروز خیلی بهتر از قدیم است.

کتابخانه ملی چقدر توانسته در گستره فرهنگ ایران مؤثر واقع شود؟

ثبوت: این سؤال را در چند بُعد می‌توان پاسخ داد، ولی آنچه به نظر من بیش از بقیه وجوه درباره کتابخانه ملی اهمیت دارد، نقشی است که در حفظ مواریث و آثار فرهنگی این مملکت در این ۸۰ سال ایفا کرده و توانسته است آثار خطی و چاپی و حتی غیرمکتوب را که مربوط به فرهنگ ایران می‌شود، جمع‌آوری کند و از یک سواز نابودی این آثار جلوگیری کند و از سوی دیگر این امکان را برای محققان و اهل پژوهش فراهم کند که بتوانند از این نهاد معظم فرهنگی برای مطالعه و تحقیق هرچه بیشتر استفاده کنند که امیدوارم بیشتر هم شود.

کتابخانه ملی از همان زمان ایجاد، جایگاه منیع و رفیع امروز را نزد اهل فکر و فرهنگ و البته مردم داشت یا در گذر زمان بر قدر و قیمت آن افزوده شد؟

ثبوت: در اینکه از همان آغاز چنین اهدافی وجود داشته، تردیدی نیست؛ اما اینکه تا چه اندازه امکانات اجازه می‌داده که این هدف تحقق پیدا کند، طبیعی است که با توجه به امکانات ۸۰ سال پیش، گام‌هایی برداشته شده و هرچه جلوتر آمده، امکان تحقق آرمان و هدف‌ها بیشتر شده است که امیدوارم از این هم بیشتر شود.

کتاب را برای چه می‌خواهی؟! کتابخانه‌های دیگر هم همینطور بودند. در کتابخانه مدرسه سپهسالار که در آن مرحوم حاج عبدالله آقا رئیس بود و آقای شریعتمدار کتابدار، بارها شاهد بودم به ندرت مراجعه‌کننده داشت؛ آنهم کتابخانه‌ای که گنجینه‌ای عظیم بود. در حال حاضر استقبال از کتابخانه ملی زیاد است؛ اما در حدی نیست که باید باشد، ولی به هر حال کم هم نیست.

آن زمان، بخش مخطوطات کتابخانه ملی چه وضعیتی داشت؟

صدوقی‌سها: در آن زمان که ما مراجعه می‌کردیم، مسئولیت این بخش بر عهده استاد سیدعبدالله انوار بود. داستانی هم دارم درباره استاد انوار و اضافه کنم که کمال ارادت را به ایشان دارم؛ ارادت واقعی. آقای انوار رئیس بخش خطی بود. اتفاقی بود که وقتی می‌آمد و در را باز می‌کرد، می‌رفت داخل و در را می‌بست و از پشت قفل می‌کرد؛ یعنی کسی حق نداشت داخل شود. من کتاب «موده فی القربی» اثر میرسیدعلی همدانی را بنا بر مناسبتی می‌خواستم، یک روز تصمیم گرفتم بنشینم تا استاد بیاید. وقتی در را باز کرد، من داخل پریدم و درخواستم را مطرح کردم. در آن زمان عجیب بود که یک

کتابخانه ملی ایران که حالا با نام سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران شناخته می‌شود، نهاد فرهنگی معظمی است که سال گذشته به ۸۰ سالگی خود گام گذاشت. مجموعه‌ای که مدیران و کتابداران آن، در هشت دهه، آن را جایگاهی رفیع رساندند. حالا دیگر میان اهل فکر و فرهنگ به مرجع و منبعی مقتدر بدل شده و محترم‌ش می‌دارند. در این میان، خاطرات، انتقادات و پیشنهادهای آنانی که پیشکسوت هستند و سالها قلم زده‌اند، هم می‌تواند جذاب و جالب باشد و هم راهگشا. به همین سبب، سراغ «اکبر ثبوت» و «منوچهر صدوقی‌سها» رفتیم که هر دو در عرصه تاریخ و اندیشه اسلامی صاحب اثر و نظر هستند. متن کامل این گفت‌و‌گوی مشترک را در ادامه می‌خوانید.

در ابتدا و برای ورود به بحث، نخستین مواجهه شما با کتابخانه ملی ایران به چه زمانی برمی‌گردد؟

اکبر ثبوت: سال ۱۳۴۱ کلاس چهارم دبیرستان بودم که به کتابخانه ملی مراجعه می‌کردم و کتاب‌های مدنظرم را می‌گرفتم. در آن زمان فقط دنبال کتاب‌های مدنظرم بودم و جز مطالعه، به چیز دیگر فکر نمی‌کردم. منوچهر صدوقی‌سها: در سال ۱۳۴۵، وقتی در کلاس ششم دبیرستان درس می‌خواندم، پاتوق و بالاتر از آن، خانه دوم من سه کتابخانه بود؛ کتابخانه ملی ایران، مدرسه سپهسالار و مجلس شورای ملی. از مراجعاتم به کتابخانه ملی خاطرات جالبی دارم. کتابدار آن وقت که بارها از ایشان کتاب خواستم و آوردند و دادند، مرحوم حسین خدیوچم بود؛ یک شخصیت علمی ممتاز و به لحاظ اخلاقی، انسانی شریف و لوطی بود و تکیه کلامش موقع سلام و خداحافظی هم «الهی زنده باشی» بود. بالطبع در کتابخانه‌ای که کتابدارش خدیوچم باشد، خیلی چیزها می‌شود خواند. دیگر اینکه تا جایی که به یاد دارم، آن زمان محیط کتابخانه خیلی خلوت بود و یادم نمی‌آید من که اکثر ایام آنجا بودم، ۲۰ نفر را با هم دیده باشم. مراجعه‌کننده به گمان من خیلی کم بود؛ اما دانش‌آموز و دانشجویان می‌آمدند و کتاب می‌گرفتند و چند خانم کتابدار هم آنجا بودند. یک بار از یکی از آنها کتاب «الفصل فی الملل و الاهواء و النحل» نوشته ابن‌حزم ظاهری را خواستم، خانم کتابدار رفت و آمد و دیدم غر می‌زند. گفت من ۳۰ سال است اینجا هستم و این کتاب را نه دیده بودم و نه شنیده بودم. پر از خاک هم است. اصلاً تو با این سن و سال، این



دربار سامانیان که ابن‌سینا از آن استفاده کرده، به ترتیبی بوده که حتی به صورت موضوعی طبقه‌بندی شده بوده است. مقصود این است که در مناطق مختلف، کتابخانه‌های عظیمی وجود داشته که محل مراجعه اهل علم بوده‌اند. **ثبوت:** حتی جالب است بدانید ملایانی مانند ابن‌مسکویه کتابدار بوده و در اعصار متأخر هم شیخ آقابزرگ طهرانی و شیخ محمدعلی معلم حبیب‌آبادی و پروین اعتصامی، کتابداری کرده‌اند. غرض اینکه در آن روزگار کار کتابداری و کتاب‌فروشی کار عشق بوده است. کتابداران افرادی فاضل بودند و کتابخانه‌ها محل آمدوشد فضلا بود.

مساجد و مدارس هم کتابخانه داشتند؟

صدوقی‌سُها: بسیار. کتابخانه‌های مدارس نظامیه یا رُبع رشیدی که شهره است. در زمان حاضر هم کتابخانه مسجد و مدرسه سپه‌سالار و کتابخانه مدرسه مروی عظیم است. اساسا کتاب در تمدن اسلامی با زندگی مردم آمیخته شده است.

به کتابخانه ملی می‌رفتم، هر کتابی می‌خواستم، ۱۰ دقیقه بعد حاضر بود. الان من کتاب را دو هفته قبل درخواست دادم و هنوز به دستم نرسیده است. این شرایط برای من است که در اینجا فعالیت می‌کنم؛ چه برسد به کسی که از دور با کتابخانه ملی ارتباط دارد. شکی نیست که بگویند امکانات بیشتر از این اقتضا نمی‌کند، ولی منظور این است که باید کاستی‌ها را برطرف کنند.

آیا کتابخانه ملی توفیقی در افزایش مطالعه در کشور داشته یا اینکه اساسا چنین مقوله‌ای در حوزه وظایف این نهاد فرهنگی نمی‌گنجد؟

ثبوت: البته می‌توانیم این را هم در کنار وظایف دیگر قرار دهیم. در این صورت، تأسیس کتابخانه در مناطق مختلف کشور را هم باید به شرح وظایف کتابخانه ملی ایران بیفزایید که حالا هم شعباتی وجود دارد؛ اما باید افزایش یابند.

اگر بخواهیم با نگاه تاریخی بنگریم، در گذشته که کتابخانه ملی وجود نداشت، کتابخانه‌هایی بودند که جامعیت داشته باشند؟

صدوقی‌سُها: حتما بوده است. اصلا در وصف آن، تاریخ المکتبات را نوشته‌اند. حتی کتابخانه‌های شخصی مانند صاحب بنعباد را می‌توان سراغ گرفت که بسیار جامع بوده‌اند. حتی کتابخانه

پس شما افق آینده را روشن می‌بینید؟

ثبوت: بله و در حال حاضر تصور می‌کنم هر روز بر رونق کتابخانه ملی افزوده می‌شود؛ اما متأسفانه در کتابخانه ملی قرائت‌خانه نداریم. به همین دلیل است که نمی‌تواند جز به کسانی که کارشناسی ارشد به بالا هستند، پاسخگو باشد. شاید با توجه به امکانات چاره دیگری هم نباشد؛ اما باید اعلان عام دهند و چنین قرائت‌خانه‌ای را که بتواند پذیرای جماعت زیادی باشد، ایجاد کنند؛ یعنی جایی که عموم بتوانند مراجعه کنند و کتاب بگیرند و مطالعه کنند. در دوره‌ای که دانش‌آموز دبیرستان بودیم، کارت کتابخانه ملی را می‌گرفتیم و در آنجا مطالعه می‌کردیم؛ اما حالا یک دانشجوی لیسانس هم نمی‌تواند بیاید اینجا بنشیند و کتاب بخواند. با وجود گسترشی که کتابخانه ملی پیدا کرده، نبود قرائت‌خانه یک نقص است و نیاز داریم وقتی اهل این شهر دنبال جایی برای مطالعه می‌گردند، کتابخانه ملی با این وسعتی که اینجا دارد، دم‌دست‌ترین مرجع باشد که نیست. در قدیم جای مختصری بود و هرکسی از هر جای شهر که می‌آمد، می‌توانست بیاید و کتاب بخواند و امیدوارم از این جنبه و جنبه‌های دیگر پیشرفت داشته باشد. دیگر آنکه باید اهتمام به جمع آثار و مواریت گذشتگان و نسخه‌های خطی بیش از این باشد که هست. هم‌چنین متأسفانه امکان دستیابی به خیلی از کتاب‌ها که پژوهشگر فوری به آن نیاز دارد، نیست؛ یعنی دریافت کتاب از مخزن، سهل‌الوصول نیست. در دوره دبیرستان که



شبهای بخارا در کتابخانه ملی

شب «غلامرضا تختی در اسطوره و فرهنگ ایران»، «شب نهج البلاغه» و «شب قرآن مجید و حافظ»، سه نشستی بودند که با همکاری سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران و مجله بخارا برگزار شدند.

غلامرضا تختی در اسطوره و فرهنگ ایران

در نشست «غلامرضا تختی» که با مدیریت علی دهباشی برگزار شد، ناصر فکوهی، ناصر تکمیل‌همایون و هارون یشایایی حضور داشتند. در این جلسه، تکمیل‌همایون اظهار کرد: در مقالاتی که درباره تختی نوشته‌ام، به موضوع عیاران و عیاری پرداخته‌ام. این مسئله از اجتماع نشئت می‌گیرد؛ اما یک موضوع طبقاتی نیست. او افزود: هنگام مرگ تختی، در ایران نبودم؛ اما مرگ او فاجعه بزرگی بود. مردم تهران در تشییع جنازه او می‌گفتند: «تختی شهید گشته؛ تختی مصدقی بود، راهش ادامه دارد». ناصر فکوهی نیز گفت: ۴۰ سال بود نام مصدق روی هیچ کوچه و خیابانی نبود و اینکه امروز خیابانی دورافتاده به نام مصدق نام‌گذاری می‌شود، یک توهین است؛ اما چیزی از ارزش‌های او نمی‌کاهد. تختی نیز از همین تبار است.

شب نهج البلاغه

در شب نهج البلاغه نیز محمدمهدی جعفری، یکی از نهج‌البلاغه‌شناسان به‌نام، در سخنانی اظهار کرد: سیدرضی سخنان امام علی(ع) را در سه بخش خطبه‌ها و کلام‌نامه‌ها، بخشنامه‌ها و عهدنامه‌ها و سخنان قصار و حکمت‌آموز گرد آورده است. جعفری تأکید کرد: نهج‌البلاغه بزرگترین منبع آموزشی انسان است و می‌توان آن را کتاب آزادی نامید. او با تأکید بر اینکه برخی از برداشت‌ها از نهج‌البلاغه مانند قرآن و سایر متون دینی، برداشت‌های شخصی است، گفت: اگر این پیش‌فرض‌ها را کنار بگذاریم و مانند یک پژوهشگر بی‌طرف با آن روبه‌رو شویم، خواهیم دید فردی در برهوت جاهلیت (نسبت به ارزش‌های انسانی) والاترین مسائل را مطرح کرده است.

قرآن مجید و حافظ

در شب قرآن مجید و حافظ، «بهاءالدین خرمشاهی» ساعتی از حافظ و ارتباطش با قرآن برای حاضران سخن گفت: «همه ما شنیده‌ایم حافظ به دلیل حافظ قرآن بودن، حافظ نام گرفته است؛ اما شنیده‌ام که یک موسیقی‌شناس وفات‌یافته گفته که حافظ خوش‌خوان هم بوده و اصلاً قرآن را به شیوه قوالی می‌خوانده که درست است. حافظ درست‌خوانی و خوش‌خوانی قرآن داشته و آن را به تَغنی یعنی موسیقایی می‌خوانده است. او همچنین پس از پرداختن به رابطه حافظ و تفسیر کشاف زمخشری گفت: دیوان حافظ را می‌توان تفسیر قرآن قلمداد کرد، نه ترجمه آن.

با بچه‌ها مهربان نیستیم

نقش هنر و ادبیات در کاهش خشونت علیه کودکان بررسی شد

در ماه‌های اخیر موضوع خشونت علیه کودکان به یک حساسیت عمومی در جامعه ایران بدل شده است. به همین دلیل، سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران تصمیم گرفت در نشستی به بررسی نقش آموزش، هنر و ادبیات در کاهش خشونت علیه کودکان بپردازد؛ نشستی که پنجم تیر در اندیشگاه فرهنگی سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران برگزار شد. در این نشست، سخنرانان به وجوه مختلف بررسی نقش هنر و ادبیات در کاهش خشونت علیه کودکان پرداختند. فریده اولادقباد گفت: در سال ۱۳۸۰ احساس کردیم خشونت‌ها و رفتارهای پرخطر در حال افزایش است و در مدارس نیز پیشگیری در این‌باره اتفاق نمی‌افتد. در همین رابطه، طرح «مدرسه مروج سلامت»، در راستای پیشگیری از رفتارهای پرخطر مانند اعتیاد، خشونت و... در مدارس تهران انجام شد. محمدرضا زائری نیز بیان کرد: این توقع ساده‌انگارانه و خطرناک است که بعضی معتقدند دین باید در همه چیز نظر دهد. این افراد گاهی به‌جای رویکرد علمی، دنبال هر نکته‌ای هستند که دین گفته باشد. محمدرضا خردمندان نیز گفت: هر روز بچه‌هایی را می‌بینیم که کاری به کار ما ندارند، بچه‌های گونی به دوشی که در سکوت کار می‌کنند و می‌بینیم که این پدیده هر روز هولناک‌تر می‌شود. در پایان این نشست، از «تابلوی میخ» اثر بزرگمهر حسین‌پور که در روز جهانی منع خشونت علیه کودکان و با حضور جمع کثیری از هنرمندان و مردم شکل گرفته و از سوی گروه نیکوکاران لبخند خریداری و به کتابخانه ملی اهدا شده بود، در تالار عمومی کتابخانه ملی ایران رونمایی شد.

تقدیر از فعالان حوزه کتاب کودکان پناهنده

آیین تقدیر از فعالان حوزه کتاب کودکان پناهنده، با عنوان «میهمان من، دوست من» نشستی بود که تیر سال جاری در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران برگزار شد. در این برنامه، «اشرف بروجردی»، رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، با اشاره به انعقاد عقد اخوت و برادری بین مهاجران از مکه و ساکنان مدینه در زمان پیغمبر(ص) گفت: «جمهوری اسلامی در سال‌های گذشته با پدیده مهاجرت به شکل وسیعی روبه‌رو بوده است. ما با پناهندگان زندگی کرده و با هم شرایط را برای زندگی بهتر فراهم و سختی‌های زندگی را قسمت کرده‌ایم». «فاطمه اشرفی»، مدیر انجمن حامی (حمایت از زنان و کودکان پناهنده) نیز در صحبت کوتاهی اظهار کرد: بیش از ۴۰ سال است که میزبان مهاجران افغانستانی و عراقی و میلیون‌ها پناهنده به دلیل شرایط ناملایم زندگی در کشورهاشان هستیم. زندگی در مهاجرت بی‌شک دوران سهل و آسانی برای هیچکس نیست؛ اما امروز در شرایطی هستیم که مشکلات پناهندگی به کشور ما محدود نمی‌شود. «استفانی رینویل»، معاون دفتر کمیساریای عالی سازمان ملل متحد در امور پناهندگان و پوریا عالمی از دیگر سخنرانان این مراسم بودند. گفتنی است در این آیین، از سیدمرتضی حسینی‌شاه‌ترابی، نویسنده، مدرس و داستان‌نویس افغان، محمد سرور جایی، شاعر و نویسنده افغان، نماینده مؤسسه پژوهش تاریخ ادبیات کودکان و برخی برگزیدگان فرهنگی افغانستانی با حضور اشرف بروجردی، رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران و «معصومه ابتکار»، معاون رئیس جمهور در امور زنان و خانواده، تقدیر شد.



تفاهم نامه میان جمهوری اسلامی ایران و کره شمالی

امضای تفاهم نامه همکاری میان کتابخانه ملی کره شمالی و سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران دیگر رویدادی بود که در این باره شکل گرفت. در دیدار میان اشرف بروجردی، رئیس کتابخانه ملی، با گانگ سام هیون، سفیر کره شمالی، دکتر بروجردی اظهار امیدواری کرد این تفاهم آغازی برای انجام اقدامات بزرگتر در حوزه اندیشه و فرهنگ شود. گانگ سام هیون، سفیر کره شمالی و نیز با ابراز خوشحالی از امضای این تفاهم نامه اظهار کرد: مایلیم هیئت های مختلف فرهنگی در دو کشور رفت و آمد داشته باشند و در صورت امکان، محلی در کتابخانه ملی ایران به ما اختصاص یابد تا کتب و منابع فرهنگی خود را در آنجا عرضه کنیم.

تفاهم نامه با تهران بزرگ

امضای اولین تفاهم نامه همکاری میان سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران و ستاد فرماندهی تهران بزرگ نیز از رخداد های مهم رویداده در سازمان بود. در این نشست، غلامرضا امیرخانی، معاون کتابخانه ملی ایران، در دیدار با سرهنگ مراد مرادی، معاون اجتماعی فرمانده انتظامی تهران بزرگ، گفت: ایران یکی از امن ترین کشورهای جهان بوده و به جرئت می توان گفت امن ترین کشور در منطقه است. سرهنگ مراد مرادی، معاون اجتماعی فرمانده انتظامی تهران بزرگ، نیز در سخنانی یادآور شد: با امضای تفاهم نامه با سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، آمادگی داریم در حوزه های مختلف از جمله آموزش همگانی، توسعه نظم بخشی، امنیت و سایر خدمات، خدمات لازم را به پرسنل نهاد متقابل ارائه دهیم و از ظرفیت ها و امکانات آنان نیز بهره مند شویم و با استفاده از گنجینه ماندگار سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، در ارتقای توان علمی خود بکوشیم.



آن سوی مرزها

یکی از رویکردهای اصلی سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، ایجاد ارتباطات بین المللی و گسترش مراودات فرهنگی با سایر کشورهای جهان است. در همین راستا، برنامه های گوناگونی برگزار می شود که هر کدام خصوصیات منحصر به خود را دارد.

کارگاهی برای رایزنان فرهنگی

یکی از این برنامه ها که در ماه گذشته برگزار شد، کارگاه آموزشی «نقش رایزنان فرهنگی در تسهیل ارتباطات جهانی آرشیو» بود. شرکت کنندگان در این کارگاه آموزشی، با برنامه ها و اهداف سازمان اسناد و کتابخانه ملی، مفاهیم کلی آرشیو، سابقه ارتباطات جهانی آرشیو ملی ایران با سایر کشورها، رایزنان فرهنگی مؤثر در تاریخ ایران و آرشیو ملی کشورهایی که در حال اعزام به آن هستند، آشنا شدند.

هشتمین نشست عمومی شاخه آسیا - اقیانوسیه کمیته حافظه جهانی

حضور ایران در هشتمین نشست عمومی شاخه آسیا-اقیانوسیه کمیته حافظه جهانی، برگزاری کارگاه کمیته بین المللی «موانع ارتقای کارآفرینی زنان در ایران و ژاپن» و گزارش سفر نمایندگان سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران به کشورهای ازبکستان و چین، از دیگر رویدادهایی بود که در حوزه بین الملل شکل گرفتند.

تیرماه برای سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران پر بود از رویدادها و اتفاقات متعددی؛ چندین نشست تخصصی، امضای تفاهم نامه با نیروی انتظامی و انتشار دو کتاب از مجموعه تاریخ شفاهی، از این رویدادهاست.

دیدار با بانوان فعال سیاسی و اجتماعی

در آستانه روز هفتم تیر، جمعی از بانوان فعال اجتماعی و سیاسی با رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران دیدار کردند. معصومه ابتکار، معاونت فعلی، خانم شهیندخت مولاوردی، معاون سابق، خانم زهرا شجاعی، معاونت اسبق رئیس جمهور در امور زنان و خانواده، به همراه جمعی از زنان مدیر و فعال برای گرامیداشت یاد و خاطره شهدای هفت تیر و پاسداشت صبر و استقامت خانواده های این عزیزان، به دیدار «اشرف بروجردی»، رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران و همسر شهید معتمدی، آمده و برای ایشان آرزوی سربلندی و دوام توفیقات داشتند.

کارگاه نسخه شناسی و نشست شاهنامه گردی و نقالی

کارگاه آموزشی «نسخه شناسی تخصصی» با حضور حبیب الله عظیمی، محقق و نسخه پژوه، نشست «شاهنامه گردی و نقالی»، «نشست تخصصی موسیقی»، نشست تخصصی عکاسی دوره قاجار، بازدید جمعی از مدیران بنیاد ملی نخبگان از آرشیو ملی ایران، برگزاری کارگاه کمیته ملی حافظه جهانی در مرکز اسناد و کتابخانه ملی فارس نیز از دیگر برنامه های اجرا شده در یک ماه گذشته بودند.

انتشار ۲ کتاب و چند نشست تخصصی

انتشار کتاب «خاطرات و مخاطرات» که حاصل مصاحبه شفاهی با کمال خرازی است و چاپ کتاب «ستاره فروزان: مصاحبه تاریخی شفاهی با نوش آفرین انصاری» از سوی انتشارات سازمان، برگزاری نشست روز جهانی آرشیو با عنوان «آرشیو؛ حاکمیت، حافظه و میراث» برگزاری آیین گرامیداشت روز جهانی آرشیو با شعار «آرشیو؛ حاکمیت، حافظه و میراث»، در نشستی با همین عنوان، نشست «آسیب شناسی هویت جنسی در ایران» با حضور عباس محمدی اصل، استاد دانشگاه و محقق مسائل اجتماعی و امور زنان و «شناخت هویت زن ایرانی» با حضور شهلا لاهیجی، مدیر انتشارات روشنگران و مطالعات زنان، از دیگر رویدادهایی بود که در سازمان اسناد و کتابخانه ملی شکل گرفتند.

نقد و بررسی کتاب احمد صدرحاج سیدجوادی

از دیگر اتفاقاتی که در ماه گذشته رخ داد، نشست نقد و بررسی کتاب مصاحبه تاریخی شفاهی با «احمد صدرحاج سیدجوادی» به کوشش قربان علی کناررودی بود که اسفند سال گذشته از سوی سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران منتشر شد. این نشست عصر دوشنبه ۲۸ خرداد در سرای اهل قلم مؤسسه خانه کتاب برگزار شد.

تعداد کل نسخ خطی
موجود در سازمان
اسناد و کتابخانه ملی:
۲۹۸۹۸ نسخه

بودجه سال گذشته: ۱۹ میلیارد تومان
بودجه تخصیص یافته سال گذشته: ۱۵ میلیارد تومان
بودجه امسال: ۲ میلیارد و ۸۰۰ میلیون تومان
میزان اعتبار مورد نیاز برای خرید نسخی که هم اکنون برای خرید به
کتابخانه ملی منقل شده: ۶ میلیارد ۵۰۰ میلیون تومان



در صورتی که دولت
به مدت پنج سال با
احتساب تورم مبلغ
۲۰ میلیارد تومان
بودجه برای خرید
نسخ خطی اختصاص
دهد، بخش مهمی از
نسخ خطی ارزشمند
موجود در بازار به
گنجینه ملی ایرانیان
منتقل خواهد شد و
از تاراج حافظه ملی
ایرانیان توسط
بیگانگان جلوگیری
خواهد شد

پویش تقدیر از اهداگران نسخ:

در شرایط کنونی که هنوز دولت بودجه لازم برای خرید نسخ
خطی را به سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران اختصاص نداده
تصمیم گرفته شد با استفاده از ظرفیت های موجود در سازمان اقدام
به پویشی برای حفظ نسخ خطی موجود در ایران زده شود.
پویشی نام تقدیر از اهداگران نسخ خطی. در این زمینه برنامه های
سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران به شرح زیر است
ساخت تندیس یادمان اهداگران توسط استاد پرویز تناولی
تقدیر از اهداگران برتر / تشکیل مجمع خیرین نسخ خطی

حساسیت موضوع:

نسخه های خطی
لوکس و مزین و قیمتی
پیش از ارجاع به کتابخانه
ملی توسط دلالان به
اروپا منتقل می شوند

عربستان و عراق
فعالیت گسترده ای در
بازار نسخ خطی ایران
دارند. تخمین زده
می شود که ۲ هزار نسخه
خطی سال گذشته از
ایران به عراق منتقل
شده است